

ADRES
yayınları

Yalta, A. Talha ve Yalta, A. Yasemin, *Modern Makroekonomiye Giriş*, Ankara: Adres Yayınları, 4. Baskı, Ekim 2022.

A. Talha Yalta
A. Yasemin Yalta

MODERN
MAKROEKONOMİYE
GİRİŞ

Yalta, A. Talha & Yalta, A. Yasemin
Modern Makroekonomiye Giriş

Adres Yayınları® / 59

4. Baskı: Ekim 2022; 1. Baskı: Ağustos 2019

ISBN: 978-975-2500-64-8

© 2022, Adres Yayınları®

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında kanunî takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Bu eserde yer alıp başka kaynaklardan temin edilen tüm görsel malzemelerin telif hakları ve/veya kullanım izinleri alınarak ilgili sayfada görsel malzemenin yanında belirtilmiştir. Kapak fotoğrafları ayrıca belirtilmedikçe Dreamstime.com lisansı altında kullanılmıştır (soldan sağa, yukarıdan aşağıya doğru): © Prasit Rodphan, Elenatur, Nexus7, Alexander Freydin, Yurolaitsalbert, A. Talha Yalta (kişisel, ©), Leung Cho Pan, Sedi78, Ahmet Arıtürk, Jose Gil, Radiokafka, Kurhan, Tebnad, Evren Kalınbacak, Evren Kalınbacak, Ivan Kokoulin, TCMB (basın medya, CC BY-ND 2.0), Dan Grytsku, Vladimir Grigorev, Steve Estvanik, Sadık Güleç, Padchas, Alpiee, Engin Korkmaz.

Yayın Koordinatörü: Emre Turku

İç Tasarım: Emre Turku

Kapak Tasarımı: Mesut Koçak, A. Talha Yalta

Karikatürler: İbrahim Sarı, A. Talha Yalta

Şekiller: A. Talha Yalta, A. Yasemin Yalta

Baskı: Meteksan Matbaacılık

Adres: Beytepe Köyü Yolu No:3, 06800 Çankaya / Ankara

Telefon: (312) 266 44 10 | Fax: (312) 266 41 50 | Sertifika No: 46519

LiBeRtE
yayıngrubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

YAZARLAR HAKKINDA

A. Talha Yalta & A. Yasemin Yalta

A. Talha Yalta ve A. Yasemin Yalta, lisans öğrenimlerini ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde 1999 yılında tamamladılar. İktisat alanındaki yüksek lisans ve doktora derecelerini ise Fulbright Komisyonu'nun bursuyla gittikleri Fordham Üniversitesi'nden 2002 ve 2007 yıllarında aldılar. Türkiye'ye döndükleri 2007 yılından bu yana A. Talha Yalta, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nde; A. Yasemin Yalta ise Hacettepe Üniversitesi'nde İktisat Bölümü öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yazarların mikroekonomi, makroekonomi, finans, uluslararası ekonomi ve ekonometri alanlarında çok sayıda bilimsel çalışması; saygınlık derecesi yüksek yabancı dergilerde basılmış onlarca makalesi ve Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yayımlanmış olan e-kitap, çeviri ve monografı bulunmaktadır. Yazarlar (birbirleriyle) evli ve iki çocuk sahibidir.

Bu sayfa özellikle boş bırakılmıştır.

Bu kitabı

eđitimimize büyük önem veren ve bizi büyük bir özveriyle yetiřtiren

sevgili annelerimiz Fatma Yalta ve Sükran Urganlı ile

sevgili babalarımız Hamza Yalta ve Ahmet Urganlı'ya

ithaf ediyoruz.

Bu sayfa özellikle boş bırakılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1	Yanıtlar.....	65
1. BÖLÜM - GİRİŞ	4	3. BÖLÜM - ENFLASYON	70
1.1 Ekonomi Biliminin Konusu	6	3.1 Enflasyonun Hesaplanması	72
1.2 Ekonomi Biliminin Yöntemi	7	3.2 Tüketici Fiyat Endeksi	73
1.3 Makroekonominin Kapsamı	13	3.3 Diğer Fiyat Endeksleri	77
1.4 Makroekonominin Bileşenleri	16	3.4 Reel Değer Hesaplaması	79
1.5 Ekonomik Sistemler	18	3.5 Enflasyonun Etkileri	81
1.6 Makroekonomi Politikaları.....	20	3.6 Türkiye'de Enflasyon.....	85
Özet	23	Özet	88
Anahtar Terimler Listesi	23	Anahtar Terimler Listesi	88
Gözden Geçirme Soruları	24	Önemli Formüller	89
Uygulama Soruları.....	25	Gözden Geçirme Soruları	89
Çoktan Seçmeli Sorular	27	Uygulama Soruları.....	90
Yanıtlar.....	28	Çoktan Seçmeli Sorular	92
2. BÖLÜM - MİLLİ GELİR	32	Yanıtlar.....	94
2.1 İş Çevrimleri	34	4. BÖLÜM - İŞSİZLİK	98
2.2 Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	36	4.1 İşsizliğin Hesaplanması	99
2.3 Nominal GSYH ve Reel GSYH.	39	4.2 İşsizliğin Nedenleri	103
2.4 GSYH'nin Hesaplanması	45	4.3 İşsizliğin Etkileri	106
2.5 Diğer Milli Gelir Hesapları	52	4.4 Türkiye'de İşsizlik	108
2.6 Millî Gelire Yönelik Eleştiriler	54	Özet	111
Özet	57	Anahtar Terimler Listesi	111
Anahtar Terimler Listesi	57	Önemli Formüller	112
Önemli Formüller	58	Gözden Geçirme Soruları	113
Gözden Geçirme Soruları	59	Uygulama Soruları.....	114
Uygulama Soruları.....	61	Çoktan Seçmeli Sorular	117
Çoktan Seçmeli Sorular	63	Yanıtlar.....	119

5. BÖLÜM - PARA VE BANKACILIK 124

5.1 Para ve Paranın İşlevleri	125
5.2 Para Arzının Ölçülmesi	129
5.3 Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	132
5.4 Türk Bankacılık Sistemi	135
5.5 Kesirli Rezerv Bankacılığı	139
5.6 Para Çarpanı	143
Özet	147
Anahtar Terimler Listesi	147
Önemli Formüller	148
Gözden Geçirme Soruları	149
Uygulama Soruları	153
Çoktan Seçmeli Sorular	153
Yanıtlar	155

6. BÖLÜM - FAİZLER VE PARA PİYASASI 160

6.1 Faiz ve Faiz Oranları	161
6.2 Tahviller ve Tahvil Faiz Oranı	163
6.3 Para Talebi	166
6.4 Para Talebini Belirleyen Etmenler	168
6.5 Para Arzı	171
6.6 Para Arzını Belirleyen Etmenler	172
6.7 Para Piyasası Dengesi	175
6.8 Faiz Oranının Ekonomiye Etkileri	178
6.9 Türkiye'de Faiz Oranları	181
EK: Ayrıntılı Bakış	182
Özet	185
Anahtar Terimler Listesi	185
Önemli Formüller	186
Gözden Geçirme Soruları	186
Uygulama Soruları	188
Çoktan Seçmeli Sorular	191
Yanıtlar	193

7. BÖLÜM - DÖVİZ KURLARI 198

7.1 Döviz Piyasası ve Döviz Kurları	199
7.2 Döviz Kurlarının Ekonomiye Etkileri	204
7.3 Döviz Talebi	207
7.4 Döviz Talebini Belirleyen Etmenler	208
7.5 Döviz Arzı	211
7.6 Döviz Arzını Belirleyen Etmenler	212
7.7 Döviz Piyasası Dengesi	214
7.8 Uzun Dönemde Döviz Kurları	216
7.9 Döviz Kuru Rejimleri	220
7.10 Türkiye'de Döviz Kurları	224
Özet	226
Anahtar Terimler Listesi	226
Önemli Formüller	227
Gözden Geçirme Soruları	228
Uygulama Soruları	229
Çoktan Seçmeli Sorular	231
Yanıtlar	233

8. BÖLÜM - GELİR-HARCAMA DENGESİ 238

8.1 Modele İlişkin Ön Bilgiler	240
8.2 Özel Tüketim Fonksiyonu	241
8.3 Özel Tasarruf Fonksiyonu	244
8.4 Planlı Toplam Harcama	246
8.5 Gelir Dengesi	248
8.6 Çarpan Etkisi	253
EK: Ayrıntılı Bakış	256
Özet	261
Anahtar Terimler Listesi	261
Önemli Formüller	262
Gözden Geçirme Soruları	263
Uygulama Soruları	264
Çoktan Seçmeli Sorular	266
Yanıtlar	268

9. BÖLÜM - AÇIK MAKROEKONOMİ 274

9.1 Açık Ekonomi Kavramı	275
9.2 Açık Ekonominin Milli Gelire Etkisi	277
9.3 Açık Ekonomide Planlı Toplam Harcama	281
9.4 Açık Ekonomide Gelir Dengesi	282
9.5 Açık Ekonomide Çarpan Etkisi	286
9.6 Ödemeler Dengesi	287
EK: Ayrıntılı Bakış	294
Özet	298
Anahtar Terimler Listesi	298
Önemli Formüller	299
Gözden Geçirme Soruları	300
Uygulama Soruları	301
Çoktan Seçmeli Sorular	304
Yanıtlar	306

10. BÖLÜM - TOPLAM TALEP VE TOPLAM ARZ 312

10. 1 Modele İlişkin Ön Bilgiler	313
10. 2 Toplam Talep	314
10. 3 Toplam Talebi Belirleyen Etmenler	318
10. 4 Kısa Dönem Toplam Arz	320
10. 5 Kısa Dönem Toplam Arzı Belirleyen Etmenler	322
10. 6 Kısa Dönem AD-AS Dengesi	324
10. 7 Uzun Dönem Toplam Arz	327
10. 8 Uzun Dönem Toplam Arzı Belirleyen Etmenler	329
10. 9 Uzun Dönem AD-AS Dengesi	330
EK: Ayrıntılı Bakış	335
Özet	340
Anahtar Terimler Listesi	340
Önemli Formüller	341
Gözden Geçirme Soruları	341
Uygulama Soruları	342
Çoktan Seçmeli Sorular	345
Yanıtlar	347

11. BÖLÜM - MALİYE POLİTİKASI 352

11. 1 Maliye Politikasının Uygulanması	353
11. 2 Maliye Politikasının Çarpan Etkisi	358
11. 3 Otomatik İstikrarlandırıcılar	359
11. 4 Kamu Bütçe Dengesi	361
11. 5 Maliye Politikasına Yönelik Eleştiriler	363
11. 6 Türkiye'de Kamu Maliyesi ve Maliye Politikası	368
EK: Ayrıntılı Bakış	372
Özet	375
Anahtar Terimler Listesi	375
Önemli Formüller	376
Gözden Geçirme Soruları	377
Uygulama Soruları	378
Çoktan Seçmeli Sorular	380
Yanıtlar	382

12. BÖLÜM - PARA POLİTİKASI 388

12.1 Para Politikasının Hedefleri	389
12.2 Para Politikasının Uygulanması	391
12.3 Para Politikası Rejimleri	395
12.4 Merkez Bankasının Bağımsızlığı	397
12.5 Para Politikasına Yönelik Eleştiriler	399
12.6 Türkiye'de Para Politikası	403
Özet	405
Anahtar Terimler Listesi	405
Gözden Geçirme Soruları	406
Uygulama Soruları	407
Çoktan Seçmeli Sorular	409
Yanıtlar	411

13. BÖLÜM - PHILLIPS EĞRİSİ 416

13.1 Enflasyonun Nedenleri	417
13.2 Kısa Dönemde Enflasyon ve İşsizlik İlişkisi	422
13.3 Uzun Dönemde Enflasyon ve İşsizlik İlişkisi	428

13.4 Akılcı Beklentilerin Etkisi	431
Özet	434
Anahtar Terimler Listesi	434
Gözden Geçirme Soruları	435
Uygulama Soruları	436
Çoktan Seçmeli Sorular	438
Yanıtlar	440

14. BÖLÜM - UZUN DÖNEM EKONOMİK BÜYÜME 444

14.1 Ekonomik Büyüme Olgusu	446
14.2 Ekonomik Büyüme Belirleyen Etmenler	449
14.3 Üretim Fonksiyonu ve Ekonomik Büyüme	452
14.4 Ekonomik Büyüme Yönelik Politikalar	455
14.5 Türkiye'de Ekonomik Büyüme	459
14.6 Dünyada Ekonomik Büyüme	461
14.7 Ekonomik Büyüme Yönelik Eleştiriler	463
Özet	465
Anahtar Terimler Listesi	465
Önemli Formüller	466
Gözden Geçirme Soruları	467
Uygulama Soruları	468

Çoktan Seçmeli Sorular	470
Yanıtlar	472

15. BÖLÜM - MAKROEKONOMİ DÜŞÜNCE OKULLARI 476

15.1 Makroekonomi Kuramlarının Gelişimi	477
15.2 Klasik Ekonomi Kuramı	479
15.3 Keynesçi Ekonomi Kuramı	481
15.4 Parasalcı Ekonomi Kuramı	483
15.5 Yeni Klasik Ekonomi Kuramı	486
15.6 Yeni Keynesçi Ekonomi Kuramı	487
15.7 Reel İş Çevrimi Kuramı	488
Özet	489
Anahtar Terimler Listesi	489
Önemli Formüller	490
Gözden Geçirme Soruları	490
Uygulama Soruları	491
Çoktan Seçmeli Sorular	492
Yanıtlar	493

MAKROEKONOMİ TERİMLERİ 498

KAYNAKÇA 516

DİZİN 522

ŞEKİL LİSTESİ

BÖLÜM 1 – GİRİŞ

Şekil 1.1: Üretim olanakları eğrisi..	9
Şekil 1.2: Üretim olanakları eğrisinin değişmesi	11
Şekil 1.3: Üretim olanakları eğrisinin bir ekseninde daha fazla değişmesi	12
Şekil 1.4: Makroekonomideki basitleştirilmiş döngüsel akım	17
Şekil 1.5: Seçilmiş ülkelerde devletin ekonomideki payı	20

BÖLÜM 2 – MİLLİ GELİR

Şekil 2.1: Kuramsal iş çevrimleri	34
Şekil 2.2: Türkiye’de iş çevrimlerinin gelişimi..	35
Şekil 2.3: Türkiye’de nominal GSYH ve reel GSYH’nin gelişimi..	45

BÖLÜM 3 – ENFLASYON

Şekil 3.1: Türkiye’de enflasyon oranının gelişimi.	86
--	----

BÖLÜM 4 – İŞSİZLİK

Şekil 4.1: Potansiyel GSYH ve çıktı açığı	107
Şekil 4.2: Türkiye’de işsizlik oranının gelişimi	108
Şekil 4.3: Türkiye’de işgücüne katılma oranının gelişimi	109
Şekil 4.4: Türkiye’de işsiz kalma süreleri	110

BÖLÜM 5 – PARA VE BANKACILIK SİSTEMİ

Şekil 5.1: Türkiye’deki para arzı tanımları	131
Şekil 5.2: Türkiye’de para arzının gelişimi	132
Şekil 5.3: Türk bankacılık sistemi..	136
Şekil 5.4: Varsayımsal A mevduat bankasının basitleştirilmiş bilançosu	140
Şekil 5.5: A bankasına yeni mevduat yatırılması.	141
Şekil 5.6: A bankasının verdiği kredinin B bankasına mevduat olarak yatırılması	141
Şekil 5.7: B bankasının verdiği kredinin C bankasına mevduat olarak yatırılması	142
Şekil 5.8: Basit modelde para yaratma süreci	143
Şekil 5.9: Gerçekçi durumda para yaratma süreci	146

BÖLÜM 6 – FAİZLER VE PARA PİYASASI

Şekil 6.1: Para talep eğrisi	169
Şekil 6.2: Para talebinin değişmesi	170
Şekil 6.3: Para arz eğrisi	171
Şekil 6.4: Para arzının değişmesi	174
Şekil 6.5: Para piyasası dengesinin bulunması	176
Şekil 6.6: Para arzının değişmesinin para piyasasına etkisi	177
Şekil 6.7: Para talebinin değişmesinin para piyasasına etkisi	178
Şekil 6.8: Yatırım eğrisi	180
Şekil 6.9: Türkiye’de nominal ve reel faiz oranlarının gelişimi	182

BÖLÜM 7 – DÖVİZ KURLARI

Şekil 7.1: Döviz talep eğrisi	208
Şekil 7.2: Döviz talebinin değişmesi	210
Şekil 7.3: Döviz arz eğrisi	211
Şekil 7.4: Döviz arzının değişmesi	213
Şekil 7.5: Döviz piyasası dengesinin bulunması	214
Şekil 7.6: Döviz talebinin değişmesinin döviz piyasasına etkisi	216
Şekil 7.7: Döviz arzının değişmesinin döviz piyasasına etkisi	217
Şekil 7.8: Sabit kur rejiminde merkez bankası müdahalesi	221
Şekil 7.9: Türkiye’de döviz kurlarının gelişimi	224

BÖLÜM 8 – GELİR-HARCAMA DENGESİ

Şekil 8.1: Seçilmiş ülkelerde tüketim harcamalarının gelir ile ilişkisi	241
Şekil 8.2: Tüketim fonksiyonu	244
Şekil 8.3: Tasarruf fonksiyonu	246
Şekil 8.4: Gelirden bağımsız planlı yatırımlar ve devletin tüketimi	247
Şekil 8.5: Planlı toplam harcama fonksiyonu	249
Şekil 8.6: Gelir dengesinin bulunması	250
Şekil 8.7: Planlı toplam harcamanın değişmesinin gelir dengesine etkisi	252
Şekil 8.8: Çarpan etkisi	255

BÖLÜM 9 – AÇIK MAKROEKONOMİ

Şekil 9.1: Gelirden bağımsız ihracat	279
Şekil 9.2: İthalat fonksiyonu	280
Şekil 9.3: Açık ekonomide planlı toplam harcama fonksiyonu	281

Şekil 9.4: Açık ekonomide gelir dengesinin bulunması	283
Şekil 9.5: Net ihracatın değişmesinin gelir dengesine etkisi.	285
Şekil 9.6: Türkiye’de cari işlemler dengesi.	290

BÖLÜM 10 – TOPLAM TALEP VE TOPLAM ARZ

Şekil 10.1: Faiz oranı etkisi	316
Şekil 10.2: Toplam talep eğrisi	317
Şekil 10.3: Toplam talebin değişmesi	320
Şekil 10.4: Kısa dönem toplam arz eğrisi	322
Şekil 10.5: Kısa dönemde toplam arzın değişmesi	324
Şekil 10.6: Kısa dönem <i>AD-AS</i> dengesinin bulunması	325
Şekil 10.7: Kısa dönemde toplam talebin değişmesinin etkisi.	326
Şekil 10.8: Kısa dönemde toplam arzın değişmesinin etkisi	327
Şekil 10.9: Uzun dönem toplam arz eğrisi	328
Şekil 10.10: Uzun dönemde toplam arzın değişmesi	329
Şekil 10.11: Uzun dönem <i>AD-AS</i> dengesinin bulunması	330
Şekil 10.12: Uzun dönemde toplam talebin artmasının etkisi	332
Şekil 10.13: Uzun dönemde toplam talebin azalmasının etkisi	333
Şekil 10.14: Uzun dönemde toplam arzın artmasının etkisi	334
Şekil 10.15: Uzun dönemde toplam arzın azalmasının etkisi.	335
Şekil 10.16: <i>IS-LM</i> dengesinin bulunması	336
Şekil 10.17: <i>IS</i> eğrisinin değişmesinin gelire ve faiz oranına etkisi	338
Şekil 10.18: <i>LM</i> eğrisinin değişmesinin gelire ve faiz oranına etkisi	339

BÖLÜM 11 – MALİYE POLİTİKASI

Şekil 11.1: Genişletici maliye politikası	356
Şekil 11.2: Daraltıcı maliye politikası.	357
Şekil 11.3: Kısa dönemde eksik dışlama etkisi.	366
Şekil 11.4: Uzun dönemde tam dışlama etkisi	367
Şekil 11.5: Seçilmiş ülkelerde büyümenin kamu borçları ile ilişkisi.	368
Şekil 11.6: Türkiye’de kamu gelirlerinin bütçe içindeki dağılımı.	370
Şekil 11.7: Türkiye’de kamu giderlerinin bütçe içindeki dağılımı	371
Şekil 11.8: Türkiye’de gerçekleşen bütçe açığının gelişimi.	372
Şekil 11.9: Türkiye’de kamu borçlarının GSYH’ye oranının gelişimi.	373

BÖLÜM 12 – PARA POLİTİKASI

Şekil 12.1: Para arzı hedefi ve faiz oranı hedefi ilişkisi	391
Şekil 12.2: Genişletici para politikası	393
Şekil 12.3: Daraltıcı para politikası	394
Şekil 12.4: Genişletici para politikasının uzun dönem etkisi	400
Şekil 12.5: Likidite tuzağı olgusu	401
Şekil 12.6: Türkiye’de hedeflenen ve gerçekleşen enflasyonun gelişimi	404

BÖLÜM 13 – PHILLIPS EĞRİSİ

Şekil 13.1: Toplam talebin artmasının kısa dönem etkisi	419
Şekil 13.2: Toplam talebin sürekli artmasının uzun dönem etkisi	420
Şekil 13.3: Negatif arz şokunun kısa dönem etkisi	421
Şekil 13.4: Negatif arz şoku sonrasındaki genişletici politikanın uzun dönem etkisi	422
Şekil 13.5: Kısa dönem Phillips eğrisi	424
Şekil 13.6: Kısa dönem Phillips eğrisinin elde edilmesi	425
Şekil 13.7: Kısa dönem Phillips eğrisinin değişmesi	427
Şekil 13.8: Türkiye’de kısa dönem Phillips eğrisi	428
Şekil 13.9: Uzun dönem Phillips eğrisi	430
Şekil 13.10: Uzun dönem Phillips eğrisinin elde edilmesi	431
Şekil 13.11: Kısa dönem ve uzun dönem Phillips eğrilerinin değişmesi	433

BÖLÜM 14 – UZUN DÖNEM EKONOMİK BÜYÜME

Şekil 14.1: Uzun dönem ekonomik büyüme olgusu	447
Şekil 14.2: Kişi başına reel GSYH artış oranının yatırımlar ile ilişkisi	450
Şekil 14.3: Üretim fonksiyonu ve fiziksel sermayenin azalan getirisi	454
Şekil 14.4: İşçi başına üretimin değişmesi	454
Şekil 14.5: Türkiye’de tasarrufların GSYH’ye oranının gelişimi	456
Şekil 14.6: Türkiye’de eğitim ve sağlık personeli sayılarının gelişimi	457
Şekil 14.7: Seçilmiş ülkelerde ar-ge harcamalarının GSYH’ye oranı	458
Şekil 14.8: Türkiye’de kişi başına reel GSYH’nin gelişimi	459
Şekil 14.9 Türkiye’de emek verimliliğinin gelişimi	460
Şekil 14.10 Seçilmiş ülkelerde kişi başına reel GSYH artış oranları	462

ÇİZELGE LİSTESİ

BÖLÜM 1 – GİRİŞ

Çizelge 1.1: Varsayımsal bir ekonomiye ait üretim olanakları 8

BÖLÜM 2 – MİLLİ GELİR

Çizelge 2.1: Ekmek üretimine yönelik varsayımsal değer katma süreci 38

Çizelge 2.2: Varsayımsal bir ekonomiye ait fiyat ve ürün miktarları 39

Çizelge 2.3: Nominal GSYH hesaplaması 40

Çizelge 2.4: Sabit fiyatlarla reel GSYH hesaplaması 41

Çizelge 2.5: Hacim değeri hesaplaması 43

Çizelge 2.6: Zincirleme hacim endeksi hesaplaması 44

Çizelge 2.7: Zincirleme hacim endeksiyle reel GSYH hesaplaması 44

Çizelge 2.8: Üretim yöntemine göre Türkiye GSYH'si 46

Çizelge 2.9: Gelir yöntemine göre Türkiye GSYH'si 49

Çizelge 2.10: Harcama yöntemine göre Türkiye GSYH'si 51

BÖLÜM 3 – ENFLASYON

Çizelge 3.1: Varsayımsal piyasa ürün sepeti ve ürün ağırlıkları 74

Çizelge 3.2: Ağırlıklandırılmış sepet değeri hesaplaması 74

Çizelge 3.3: TÜFE hesaplaması 75

Çizelge 3.4: Varsayımsal nominal ve reel GSYH değerleri 77

Çizelge 3.5: Varsayımsal nominal ücretler ve TÜFE 80

Çizelge 3.6: TÜFE ürün sepeti ana başlıkları ve ağırlıkları 85

BÖLÜM 6 – FAİZLER VE PARA PİYASASI

Çizelge 6.1: Varsayımsal bir ekonomide para talebi 168

Çizelge 6.2: Varsayımsal bir ekonomide planlı yatırımlar 179

BÖLÜM 7 – DÖVİZ KURLARI

Çizelge 7.1: Varsayımsal bir ekonomide döviz talebi207
Çizelge 7.2: Varsayımsal bir ekonomide döviz arzı211

BÖLÜM 8 – GELİR-HARCAMA DENGESİ

Çizelge 8.1: Varsayımsal gelir ve tüketim ilişkisi242
Çizelge 8.2: Varsayımsal harcanabilir gelir ve özel tüketim ilişkisi243
Çizelge 8.3: Varsayımsal harcanabilir gelir ve özel tasarruf ilişkisi245
Çizelge 8.4: Varsayımsal toplam gelir ve planlı toplam harcama ilişkisi248
Çizelge 8.5: Varsayımsal üretim-harcama ilişkisi ve denge249
Çizelge 8.6: Artan planlı yatırımlar sonucunda yeni denge254

BÖLÜM 9 – AÇIK MAKROEKONOMİ

Çizelge 9.1: Varsayımsal gelir ve ithalat ilişkisi280
Çizelge 9.2: Açık ekonomide varsayımsal toplam gelir ve planlı toplam harcama ilişkisi281
Çizelge 9.3: Açık ekonomide varsayımsal üretim-harcama ilişkisi ve denge282
Çizelge 9.4: Açık ekonomide artan planlı yatırımlar sonucunda yeni denge286
Çizelge 9.5: Türkiye’de ödemeler dengesi288

BÖLÜM 10 – TOPLAM TALEP VE TOPLAM ARZ

Çizelge 10.1: Varsayımsal bir ekonomide toplam talep314
Çizelge 10.2: Varsayımsal bir ekonomide kısa dönem toplam arz321
Çizelge 10.3: Varsayımsal bir ekonomide uzun dönem toplam arz328

BÖLÜM 13 – PHILLIPS EĞRİSİ

Çizelge 13.1: Varsayımsal işsizlik oranı ve enflasyon ilişkisi424
--	------

BÖLÜM 14 – UZUN DÖNEM EKONOMİK BÜYÜME

Çizelge 14.1: Türkiye’de kişi başına reel GSYH ortalama büyüme oranları460
Çizelge 14.2: Türkiye’ye ait seçilmiş demografik göstergeler461

BÖLÜM 15 – MAKROEKONOMİ DÜŞÜNCE OKULLARI

Çizelge 15.1: Makroekonomi düşünce okullarının karşılaştırılması488
--	------

KUTU LİSTESİ

BÖLÜM 1 – GİRİŞ

Kutu 1.1: John Maynard Keynes (1883-1946) 15

BÖLÜM 2 – MİLLİ GELİR

Kutu 2.1: GSYH Kavramı Nasıl Ortaya Çıktı?..... 37

BÖLÜM 3 – ENFLASYON

Kutu 3.1: Hiperenflasyon..... 73

BÖLÜM 4 – İŞSİZLİK

Kutu 4.1: Tamamlayıcı İşgücü Göstergeleri..... 103

BÖLÜM 5 – PARA VE BANKACILIK SİSTEMİ

Kutu 5.1: Kripto Para 127

Kutu 5.2: Önemli Merkez Bankaları 134

BÖLÜM 7 – DÖVİZ KURLARI

Kutu 7.1: Rezerv Para Birimleri 201

BÖLÜM 8 – GELİR-HARCAMA DENGESİ

Kutu 8.1: Tutumluluk Çelişkisi..... 254

BÖLÜM 9 – AÇIK MAKROEKONOMİ

Kutu 9.1: Ekonomik Küreselleşme 277

BÖLÜM 11 – MALİYE POLİTİKASI

Kutu 11.1: Faiz Dışı Bütçe Dengesi..... 363

Kutu 11.2: Makroekonomik Popülizm..... 369

BÖLÜM 13 – PHILLIPS EĞRİSİ

Kutu 13.1: Stagflasyon..... 423

Kutu 13.2: Sefillik Endeksi..... 426

BÖLÜM 15 – MAKROEKONOMİ DÜŞÜNCE OKULLARI

Kutu 15.1: Milton Firedman (1912-2006) 484

ÖNSÖZ

MODERN MIKROEKONOMIYE GİRİŞ ve MODERN MAKROEKONOMIYE GİRİŞ kitaplarımızı yazarken siz değerli Hocalarımıza ve öğrencilerimize yararlı olabilmeyi arzulamıştık. Gösterdiğiniz ilgi ve beğeni bizi çok sevindirdi. İlk baskısı 2019 Eylül ayında çıkan kitapların Ekim sonunda ikinci baskıları ve 2020 yılında da üçüncü baskıları yapıldı. Her iki kitap kısa süre içinde Türkiye'deki tüm üniversitelerde yüzden fazla meslektaşımız tarafından aktif şekilde okutulmaya başladı.

Kitaplarımızın gördüğü takdir ve beğeninin asıl nedeninin yıllarca büyük emek harcayarak hazırladığımız modern ve anlaşılması kolay içerik olduğunu biliyoruz. Ancak önemli bir diğer etmenin de yalnızca kuram ve formüller anlatmakla kalmayıp, bunlarla öğrencilerin merak ettiği güncel sorulara da yanıt aramamız olduğunu düşünüyoruz. İktisada giriş dersinin çoğu üniversite öğrencisinin eğitim yaşamı boyunca göreceği tek ekonomi dersi olduğunun farkındayız. Dolayısıyla gençlere ekonomiyi öğreten bir kitap yazarak ülkemize ve mesleğimize hizmet edebildiğimiz için büyük mutluluk duyuyoruz.

Bu düşünceler ışığında 4. Baskı için daha da çok çalışarak sizlere kusursuza yakın bir kitap sunmayı hedefledik. Bunun için ilk önce tüm bölümleri dikkatlice gözden geçirdik. Daha sonra bu konudaki akademik tartışmaları da dikkate alarak daha güncel, daha kapsamlı, anlaşılması daha kolay ve her yönden daha da iyileştirilmiş bir içerik hazırladık. Kitabımızın bu baskısında yeni eklediğimiz açıklamaları, bilgi kutularını, çözümlü soruları, haber analizlerini ve onlarca yeni ekonomi terimini yararlı bulacağınızı düşünüyoruz. Özellikle de *Açık Makroekonomi* başlıklı yeni 9. Bölümü beğeneceğinizi umuyoruz. Burada ele aldığımız dış ticaret ve ödemeler dengesi gibi konular modern ekonomiyi anlamak için öğrencilere oldukça yararlı bilgiler sunmaktadır. Yine, bu yeni baskıda Türkiye ve diğer ülkelere ilişkin çok sayıda şekil ve istatistiği de 2022 Mart ayı itibarıyla güncellediğimizi ayrıca belirtmek isteriz. Tüm bunların iktisada giriş ders içeriğine katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Destek ve önerileri için Eray Cumbul, Aykut Ekinci, Cumali Erdemil, Emre Ergin, Adem Kalça, Nürşen Karasu, İsmail Sağlam, Selahattin Toğay, Emre Turku ve Özlem Çağlar-Yılmaz'a teşekkür borçluyuz. Kitabımızın tüm Türkiye'deki üniversite öğrencileri, kurum sınavlarına hazırlanan adaylar, akademisyen arkadaşlarımız ve ekonomi öğrenmek isteyen herkes için yararlı olmasını dileriz.

A. Talha Yalta & A. Yasemin Yalta

Bu sayfa özellikle boş bırakılmıştır.

1

GİRİŞ

Bu bölüm sizi aşağıdaki konularda bilgi sahibi yapacak

- Ekonomi biliminin konusu
- Ekonomi biliminin yöntemi
- Makroekonominin kapsamı
 - Ekonomik sistemler
- Devletin makroekonomi politikaları

İssiz bir adadan gelip modern topluma adım atsaydınız ilk ne yapmak isterdiniz? Öncelikle ekonomiyi öğrenmek kuşkusuz iyi bir seçim olurdu. Öyle ya, ıssız adadaki gibi gölde balık tutup dereden su içemeyeceğinize göre gereksinimlerinizi nasıl karşılayacaksınız? Nerede ve nasıl yaşayacaksınız? İleri iş bölümüne dayalı toplum yaşamı vahşi doğadan daha zor ve korkutucu olabilir. Ayak uydurabilmek için her şeyden önce parayı, fiyatları, iş ve istihdamı, geliri, gideri, devleti ve vergileri, çeşitli kredi ve yatırım araçlarını, döviz kurlarını, faizleri ve enflasyonu bilmelisiniz. Kısaca modern dünyayı anlayabilmek, yaşamınızla ilgili doğru kararlar verebilmek ve bilinçli bir seçmen olmak için temel makroekonomi kavramlarını öğrenmek zorundasınız.

Söylediklerimiz sizi endişelendirmesin. Çalışma yaşamı ve bir ev geçindirmek için gerekli ekonomi bilgisine yeterince sahip olmadığınızı düşünüyorsanız da korkmayın. Bu kitabı okuyup anladığınız sürece güvendesiniz. İşe ilk önce ekonominin tanımını yaparak ve ekonominin üç temel sorusunu anlatarak başlayacağız. Daha sonra ekonominin yöntemini açıklayacak, mikroekonomi ve makroekonomi ayırımından söz edecek ve ekonominin temel bileşenlerini göreceğiz. Son olarak, ekonomide devletin rolü ve makroekonomi politikalarının hedeflerini gözden geçirerek kitabımızın bu ilk bölümünü bitireceğiz.